

Sygn. akt V CSK 162/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z powództwa M. P.

przeciwko C. M. S.A. w L.

o uchylenie uchwały,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 13 lutego 2014 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 27 listopada 2012 r.

oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - na tle przytoczonych niżej, bezspornych w sprawie okoliczności faktycznych - wyrokiem z dnia 27 listopada 2012 r. oddalił apelację pozwanej spółki akcyjnej C. M. od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 24 sierpnia 2012 r., uwzględniającego powództwo M. P. o stwierdzenie nieważności uchwały nr 4 walnego zgromadzenia akcjonariuszy pozwanej spółki z dnia 17 kwietnia 2012 r. w sprawie wyboru członków rady nadzorczej.

W dniu 17 kwietnia 2012 r. odbyło się nadzwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszy pozwanej spółki. Na zgromadzeniu był reprezentowany cały kapitał zakładowy - 20 191 000 akcji. Każda akcja uprawniała do jednego głosu. Akcjonariusze A. C. oraz powód występowali osobiście, a akcjonariusz S. S.A. za pośrednictwem czterech pełnomocników. Każdy z nich reprezentował S. S.A. w odniesieniu do innej liczby akcji pozwanej spółki. Porządek obrad zgromadzenia obejmował wybór rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Z inicjatywy powoda została utworzona grupa nr I do której przystąpił także K. S., pełnomocnik S. S.A., w zakresie dotyczącym 4 946 000 akcji. Innych grup nie utworzono. Grupa nr I podjęła uchwałę nr 3 o wyborze do rady nadzorczej K. S. oraz powoda. Następnie przystąpiono do głosowania nad wyborem pozostałych trzech członków rady nadzorczej. W głosowaniu tym wybrano jednomyślnie do rady nadzorczej - także głosami S. S.A. nieoddanymi podczas wyborów w grupie nr I - J. W., T. P. i P. H. (uchwała nr 4 zaskarżona przez powoda).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zbieżnego ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, podjęta we wskazanych okolicznościach uchwała nr 4 jest sprzeczna z art. 385 § 6 k.s.h. S. S.A. w związku z tym, że uczestniczył w wyborze członków rady nadzorczej przez utworzoną w tym celu grupę akcjonariuszy, nie mógł następnie wziąć udziału w wyborach pozostałych członków rady nadzorczej. Zgodnie z dominującą w piśmiennictwie wykładnią art. 385 § 6 k.s.h., przepis ten zakazuje akcjonariuszowi głosować przy wyborze członków rady nadzorczej na podstawie jednej części swoich akcji w grupie, a na podstawie innej części swoich akcji na zasadach ogólnych. Jeżeli akcjonariusz uczestniczył w wyborze członków rady nadzorczej przez grupę, to choćby w głosowaniu w grupie nie wykorzystał

wszystkich swoich głosów, nie może oddać niewykorzystanych głosów w uzupełniających wyborach do rady nadzorczej na zasadach ogólnych, a zatem - w ogóle uczestniczyć w uzupełniających wyborach do rady nadzorczej na zasadach ogólnych. W ocenie Sądu Apelacyjnego, zmiany stanu prawnego w tym zakresie nie spowodowało, wbrew odmiennym twierdzeniom strony pozwanej, wejście w życie w dniu 3 sierpnia 2009 r. art. 411³ k.s.h., dopuszczającego niejednolite głosowanie przez akcjonariusza na podstawie poszczególnych akcji. W rezultacie Sąd Apelacyjny uznał za zasadne stwierdzenie przez Sąd Okręgowy nieważności zaskarżonej uchwały na podstawie art. 425 ze względu na jej sprzeczność z art. 385 § 6 k.s.h.

Skarżąc w całości wyrok Sądu Apelacyjnego pozwana przytoczyła jako podstawy kasacyjne naruszenie przy wydaniu tego wyroku przepisów art. 385 § 6, art. 411³ i art. 425 k.s.h. przez ich błędną wykładnię, w szczególności nieuwzględnienie przy ich wykładni celu wprowadzenia art. 411³ k.s.h. i wpływającego z prawa unijnego źródła tego przepisu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 385 k.s.h. stanowi m.in.: w § 3 - że „na wniosek akcjonariuszy, reprezentujących co najmniej jedną piątą kapitału zakładowego, wybór rady nadzorczej powinien być dokonany przez najbliższe walne zgromadzenie w drodze głosowania oddzielnymi grupami, nawet gdy statut przewiduje inny sposób powołania rady nadzorczej”; w § 5 - że „osoby reprezentujące na walnym zgromadzeniu tę część akcji, która przypada z podziału ogólnej liczby reprezentowanych akcji przez liczbę członków rady, mogą utworzyć oddzielną grupę celem wyboru jednego członka rady, nie biorą jednak udziału w wyborze pozostałych członków”; w § 6 – że „mandaty w radzie nadzorczej nieobsadzone przez odpowiednią grupę akcjonariuszy, utworzoną zgodnie z § 5, obsadza się w drodze głosowania, w którym uczestniczą wszyscy akcjonariusze, których głosy nie zostały oddane przy wyborze członków rady nadzorczej, wybieranych w drodze głosowania oddzielnymi grupami”.

Ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U.2009.13.69)

uzupełniono dotychczasową regulację spółki akcyjnej przez dodanie art. 411³ k.s.h. o treści: „akcjonariusz może głosować odmiennie z każdej z posiadanych akcji”.

Z art. 385 § 5 k.s.h. wynika jednoznacznie, że akcjonariusze, którzy utworzyli oddzielną grupę w celu wyboru członka rady nadzorczej, nie biorą udziału w wyborze pozostałych członków rady nadzorczej. W związku z tym można by oczekiwać użycia w art. 385 § 6 k.s.h., dotyczącym wyborów co do mandatów nieobsadzonych w grupach, sformułowania współbrzmiącego z art. 385 § 5 k.s.h.; wyrażnie przewidującego, że uczestnikami tych wyborów mogą być tylko ci akcjonariusze, którzy nie utworzyli oddzielnej grupy w celu wyboru członka rady nadzorczej. W art. 386 § 6 k.s.h. znalazło się jednak sformułowanie brzmiące nieco inaczej; stanowiące, że mandaty nieobsadzone przez grupę akcjonariuszy „obsadza się w drodze głosowania, w którym uczestniczą wszyscy akcjonariusze, których głosy nie zostały oddane przy wyborze członków rady nadzorczej, wybieranych w drodze głosowania oddzielnymi grupami”. Sformułowanie to dało podstawę do wyrażenia poglądu, że pozwala ono ze względu na to, iż wskazuje na związanie głosu z akcją, a nie z akcjonariuszem, wykorzystać akcjonariuszowi, wchodzącemu w skład grupy przy wyborze członka rady nadzorczej przez grupę tylko części przysługujących mu głosów, część zaś przysługujących mu głosów niewykorzystaną przy wyborze członka rady nadzorczej przez grupę użyć w głosowaniu w wyborach pozostałych członków rady nadzorczej. Według tego poglądu, sformułowanie art. 385 § 5 k.s.h., wykluczające taką możliwość, należy uznać za wadliwe.

W piśmiennictwie zdecydowaną przewagę uzyskał jednak - podzielony przez Sąd Apelacyjny - odmienny pogląd; że - tak jak wyrażnie stanowi art. 385 § 5 k.s.h. - akcjonariusze, którzy utworzyli oddzielną grupę w celu wyboru członka rady nadzorczej, nie mogą „nadwyżką” głosów niewykorzystanych w wyborach w grupie głosować w wyborach pozostałych członków rady nadzorczej. Zdaniem zwolenników dominującego poglądu, w zakresie dotyczącym rozpatrywanego zagadnienia, art. 385 § 6 k.s.h. należy przypisywać znaczenie zgodne z wyraźnym brzmieniem art. 385 § 5 k.s.h. Na poparcie dominującego poglądu przytaczane są także inne jeszcze argumenty. Wskazuje się, że „przeniesienie” głosów nieoddanych w wyborach w grupie do głosowania w wyborach uzupełniających

mogłoby być – w razie jego dopuszczenia – wykorzystywane w celach niezgodnych z dobrymi obyczajami i prowadzić do wypaczenia sensu regulacji dopuszczającej powoływanie członków rady nadzorczej w głosowaniu grupowym.

Także Sąd Najwyższy wyraził w wyroku z dnia 31 maja 2004 r., III CK 392/02, zapatrywanie, że wybory rady nadzorczej na zasadach ogólnych odbywają się bez udziału akcjonariuszy, którzy utworzyli grupę.

W sprawie istotą sporu jest to, czy na zawartą w art. 385 § 5 i 6 k.s.h. regulację wywarło wpływ wejście w życie art. 411³ k.s.h. stanowiącego, że akcjonariusz może głosować odmiennie „z każdej z posiadanych akcji”, i w związku z tym utraciła aktualność dotychczasowa dominująca wykładnia art. 385 § 6 k.s.h. – jak twierdzi strona pozwana, nawiązując do jednej z wypowiedzi w piśmiennictwie - czy też tak się nie stało i dotychczasowa dominująca wykładnia art. 385 § 6 k.s.h. zachowała aktualność – jak twierdzi powód i jak przyjął Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku.

Kwestia ta była już przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2013 r. III CZP 39/13, akcjonariusze tworzący oddzielne grupy w celu wyboru członków rady nadzorczej nie uczestniczą w wyborze członków rady nadzorczej co do mandatów nieobsadzonych w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Interpretując art. 385 § 5 i 6 k.s.h. zgodnie z poglądem dominującym w piśmiennictwie i znajdującym wyraz w wyroku z dnia 31 maja 2004 r., III CK 392/02, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały wyjaśnił, że brak wpływu art. 411³ k.s.h. na regulację zawartą w art. 385 § 6 wiąże się z odmiennymi zakresami hipotez norm wyrażonych w tych przepisach. Artykuł 411³ k.s.h. określa sposób, w jaki akcjonariusz może wykonać prawo głosu. Pozwala akcjonariuszowi głosować przy podejmowaniu określonej uchwały niejednolicie, czyli odmiennie na podstawie przysługujących mu akcji; na podstawie jednych: „za”, na podstawie innych: „przeciw”, a na podstawie jeszcze innych „wstrzymać się od głosu” (tzw. podzielone głosowanie, ang. *split voting*). Natomiast art. 385 § 6 k.s.h. nie dotyczy sposobu wykonania prawa głosu przez akcjonariusza na podstawie przysługujących mu wielu akcji, lecz normuje szczególny tryb wyboru członków rady nadzorczej

w spółce akcyjnej. Po wejściu w życie art. 411³ k.s.h., w razie utworzenia oddzielnej grupy w celu wyboru członków rady nadzorczej akcjonariusze, zarówno ci, którzy uczestniczą tylko w głosowaniu grupowym (art. 385 § 5 k.s.h.), jak ci, którzy uczestniczą tylko w głosowaniu uzupełniającym (art. 385 § 6 k.s.h.), mogą więc głosować niejednolicie. Wejście w życie art. 411³ k.s.h. nie zmieniło jednak samego wynikającego z art. 385 § 5 i 6 k.s.h. szczególnego trybu wyboru członków rady nadzorczej w spółce akcyjnej, wykluczającego akcjonariuszy, którzy utworzyli oddzielną grupę w celu wyboru członka rady nadzorczej od udziału w wyborze pozostałych członków rady nadzorczej.

Strona pozwana nie przytoczyła w skardze kasacyjnej argumentów, które mogłyby uzasadniać odejście od zgodnej z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2013 r., III CZP 39/13, wykładni art. 385 § 5 i 6 i art. 411³ k.s.h., leżącej u podstaw zaskarżonego wyroku. Zamieszczone w skardze twierdzenia, odwołujące się w celu wykazania odmiennej od określonej w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2013 r., III CZP 39/13, relacji między art. 411³ k.s.h. a art. 385 § 6 do związku art. 411³ k.p.c. z prawem unijnym, są chybione.

Głównym celem ustawy, którą uzupełniono regulację spółki akcyjnej o art. 411³ k.s.h., było wdrożenie do prawa polskiego postanowień dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. w sprawie wykonywania niektórych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym (Dz.Urz.UE 2007 L nr 184, s. 17). Dyrektywę tę wydano, aby ułatwić akcjonariuszom spółek notowanych na rynku regulowanym, w szczególności drobnym inwestorom, wykonywanie praw korporacyjnych. Chodziło o stworzenie im warunków do aktywnego także w relacjach transgranicznych uczestnictwa w podejmowaniu decyzji w spółkach. W dyrektywie tej zamieszczono m. in. postanowienia dopuszczające głosowanie przez pełnomocnika (art. 10 i 11) oraz postanowienia usuwające niektóre przeszkody skutecznego wykonywania prawa głosu (art. 13). Nie objęto jednak tą dyrektywą głosowania niejednolitego na podstawie poszczególnych akcji tego samego akcjonariusza. W art. 10 ust. 2 wyraźnie zastrzeżono brak wpływu postanowień dyrektywy, dopuszczających ustanawianie przez akcjonariusza wielu pełnomocników, na regulację prawa właściwego, dotyczące głosowania niejednolitego na podstawie akcji tego samego

akcjonariusza. Dopuszczone w art. 13 ust. 4 dyrektywy głosowanie niejednolite przez akcjonariusza – powiernika stanowi odrębny przypadek. Chodzi tu jedynie o umożliwienie akcjonariuszowi - powiernikowi odmiennego głosowania na podstawie powierzonych mu akcji (przeniesionych na niego w powiązaniu z porozumieniem powierniczym - co do tego zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., II CSK 264/13), zgodnie z instrukcjami osób powierzających.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. w sprawie wykonywania niektórych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym nie uzasadniała więc nawet ustanowienia przepisu o takiej treści, jaką ma art. 411³ k.s.h. Tym trudniej w tej dyrektywie doszukać się przesłanek do zmiany normowanego przez art. 385 § 6 k.s.h. szczególnego trybu wyboru członków rady nadzorczej w kierunku wskazywanym przez stronę skarżącą. Zwłaszcza jeżeli się uwzględni to, że taka zmiana mogłaby - na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 11 września 2013 r. III CZP 39/13 - godzić w interesy akcjonariuszy mniejszościowych, a zarówno przepisy art. 385 k.s.h., jak i postanowienia powoływanej dyrektywy mają ich interesy na względzie.

Trafnie więc Sąd Apelacyjny uznał za zasadne stwierdzenie przez Sąd Okręgowy nieważności zaskarżonej uchwały na podstawie art. 425 k.s.h. z powodu jej sprzeczności z art. 385 § 6 k.s.h.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną strony pozwanej (art. 398¹⁴ k.p.c.) i stosownie do tego rozstrzygnął o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 98 w związku z art. 108 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).